

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ХЛІБОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Розкрито сутність інвестиційних процесів. Висвітлено їх особливості в хлібопродуктовому підкомплексі та намічено перспективні напрями управління.

This article describes the essence of the investment process. The article also illustrates it in the grain subdivision. It offers direction for enterprise development.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, менеджмент, хлібопродуктовий підкомплекс.

Вступ

Забезпечення населення якісними продуктами харчування є одним з головних напрямів соціально-економічного розвитку будь-якої держави. Проблеми розвитку продовольчого сектору економіки зумовлені низкою несистемних зокрема, природно-кліматичних умов, та чинників системного характеру, таких як кон'юнктура ринку, динамічні зміни чинного нормативно-правового поля, фінансова нестабільність суб'єктів господарювання тощо. Врегулювання економічних відносин відбувається на тлі динамічного розвитку інвестиційного процесу в Україні.

Постановка проблеми

Ознакою сучасного світового розвитку соціально-економічних систем – виникнення та функціонування величезних потоків науково-технічних ресурсів, методичного забезпечення, потужних баз даних, сформованих як державними, так і недержавними структурами, що фактично виступають самостійним фактором виробництва й часто-густо є об'єктом або засобом інвестиційної діяльності. Інформація в інвестиційній сфері перетворилася на потужний стратегічний ресурс економіки та бізнесу. Поряд з такими значними формоутворювачами капіталу як праця, основні виробничі фонди, оборотні засоби, час та знання, інформаційні ресурси, інвестиції є рушіями сучасного менеджменту і становлять основу конкурентоспроможності суб'єктів на ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблемам формування та функціонування інвестиційних систем присвячені численні результати вітчизняних та зарубіжних досліджень. Серед них вагоме місце займають праці Бондара М., Гольдштейна Г., Данилишина Б., Корецького М., Дадія О., Кузьміна О., Князя С., Вівчара О., Мельника Л., Марцина В., Сосніна А. [1-6] та інших. Публікації розкривають проблеми становлення та технічного забезпечення інвестиційного процесу, виявляють основні підходи до управління ним в умовах мінливого ринкового середовища. Також предметом вивчення науковців є суспільно-економічні основи регулювання інвестиційної діяльності на загальнодержавному, регіональному та галузевому рівні. Водночас недостатньо врегульованими й розкритими є питання формування та забезпечення ефективного функціонування економічних систем окремих ринкових агентів під час здійснення ними інвестиційної діяльності. Розв'язанню вказаної проблеми присвячена дана публікація.

Постановка завдання

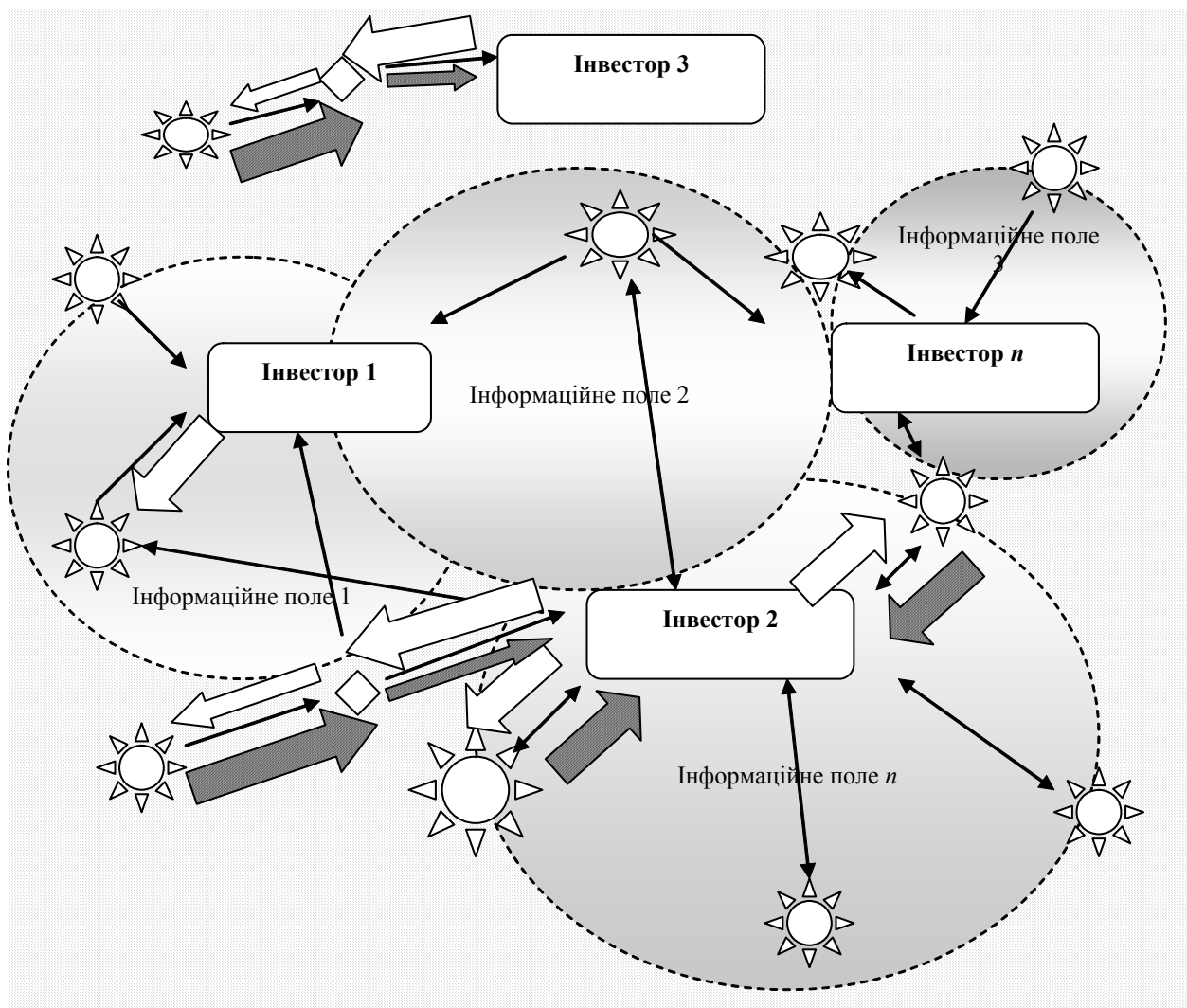
Метою статті є виявлення напрямів оптимізації інвестиційної стратегії розвитку галузевих підприємств в контексті посилення рівня їх соціально-економічної безпеки.

Результати дослідження

Суть економічної ефективності, соціально-орієнтованої структури зерновиробництва та зернопереробки в Україні ґрунтується на створенні інвестиційного ринку (рис. 1), розвитку інноваційної сфери, впровадженні стратегії ресурсозбереження. Структурна галузева переорієнтація пов'язується в першу чергу з необхідністю прискорення темпів науково-технічного прогресу, новітніх форм і методів організації та управління, в т.ч. інноваційними процесами, розширення можливостей адаптації різних сфер хлібопродуктового підкомплексу до потреб внутрішнього і зовнішнього ринку.

Перед тим як прийняти рішення про інвестиційну діяльність управлінський склад персоналу підприємств зацікавлений у створенні відповідної інформаційної бази з можливістю її подальшої обробки, представлення у звітній формі та подальшим збереженням в якості системи знань компанії. Надлишок засобів, багаваріантність способів обробки інформації визначили потребу їх постійного моніторингу в організаціях різних форм власності і господарювання.

Процес інформаційного забезпечення інвестиційною діяльністю підприємств включає такі стадії: 1) підготовки; 2) інвестування, 3) контролю; 4) закриття інвестиційного проекту. На підготовчому етапі інформаційне забезпечення доцільно обирати у відповідності зі сферою та об'єктом інвестування на основі первинної інформації. Концептуальна нерівність ефективності ринку капіталу під час здійснення інвестиційної діяльності полягає в тому, що за своєчасного та достатнього інформаційного забезпечення ринкова вартість об'єкта інвестиційної діяльності відповідає їх внутрішній (реальній) вартості (рис. 2), тому орієнтація на ринкові ціни об'єктів інвестування визначає потенційну потребу в інвестиціях.

Умовні позначення:

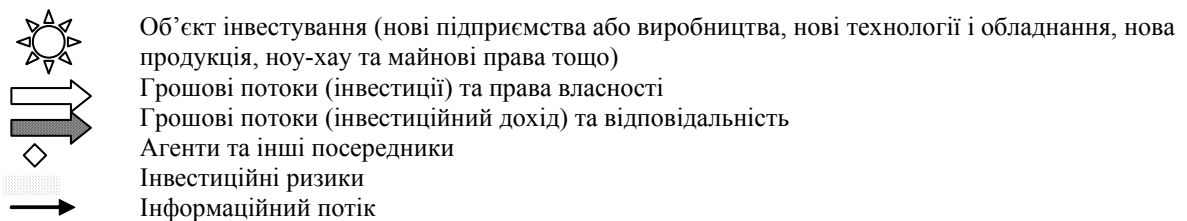

Рис. 1. Концептуальна модель інвестиційного процесу

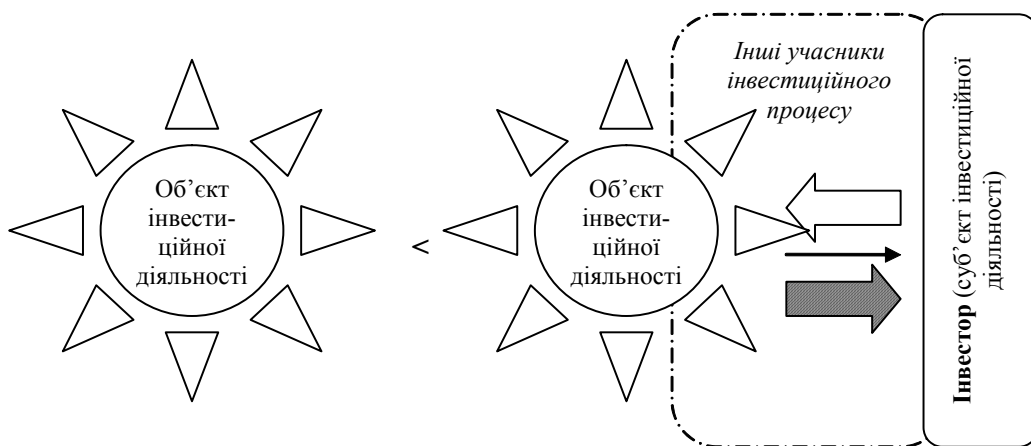

Рис. 2. Рациональна вартість капіталу під час здійснення інвестиційної діяльності

Для розробки регіональної концепції побудови нової системи управління інвестиційною діяльністю хлібопродуктового підкомплексу в контексті сталого розвитку необхідно розкрити причинно-наслідкові зв'язки між потенціалом підприємств і потребами суспільства. В основу схеми зв'язків доцільно покласти такі групи: потреби держави, виробників та окремих осіб, в тому числі фізичних осіб-споживачів. Побудова концептуальної моделі розвитку хлібопродуктового підкомплексу на регіональному рівні передбачає досягнення ним більшої ефективності, продуктивності наукової, виробничої і адміністративної роботи за умови забезпечення соціальної стабільності в регіоні. Метою такої моделі є розгляд регіональних підприємств як цілісної системи взаємозв'язаних елементів з одночасним поглибленням функцій спеціалізації окремих його ланок на основі механізму інвестування. Одним з провідних завдань моделі є спрямованість на розвиток у селі малого і середнього бізнесу, місцевого самоврядування і їх правової підтримки. На підставі вищезазначеного розроблено проект об'єднання взаємодіючих між собою структур, кожна з яких зі своєї сторони сприяє розвитку аграрної сфери, продовольчого сектора економіки та місцевого населення в Житомирській області.

Координуючим органом комплексу виступить АТ «Житомирзерно-холдинг» (рис. 3), який поповнюється за рахунок внесків членів-учасників. За рахунок утвореної фінансової групи АТ «Житомирзерно-холдинг» надає гранди організаціям області на конкурсних засадах, що дасть можливість з мінімальними витратами користуватися ресурсами області, постійно підтримуючі прямі зв'язки з організаціями-інтеграторами, активно фінансуючи їх інвестиційні проекти. Ефективною вбачається стратегія залучення фінансових ресурсів населення як на засадах власників акціонерного капіталу регіональних підприємств хлібопродуктового підкомплексу, так і власників цінних паперів підприємств, які є у комунальній та державній власності. На фоні недовіри населення до банківської системи саме цінні папери державних та комунальних підприємств виступають реальним і гарантованим вкладенням грошових коштів громадян.

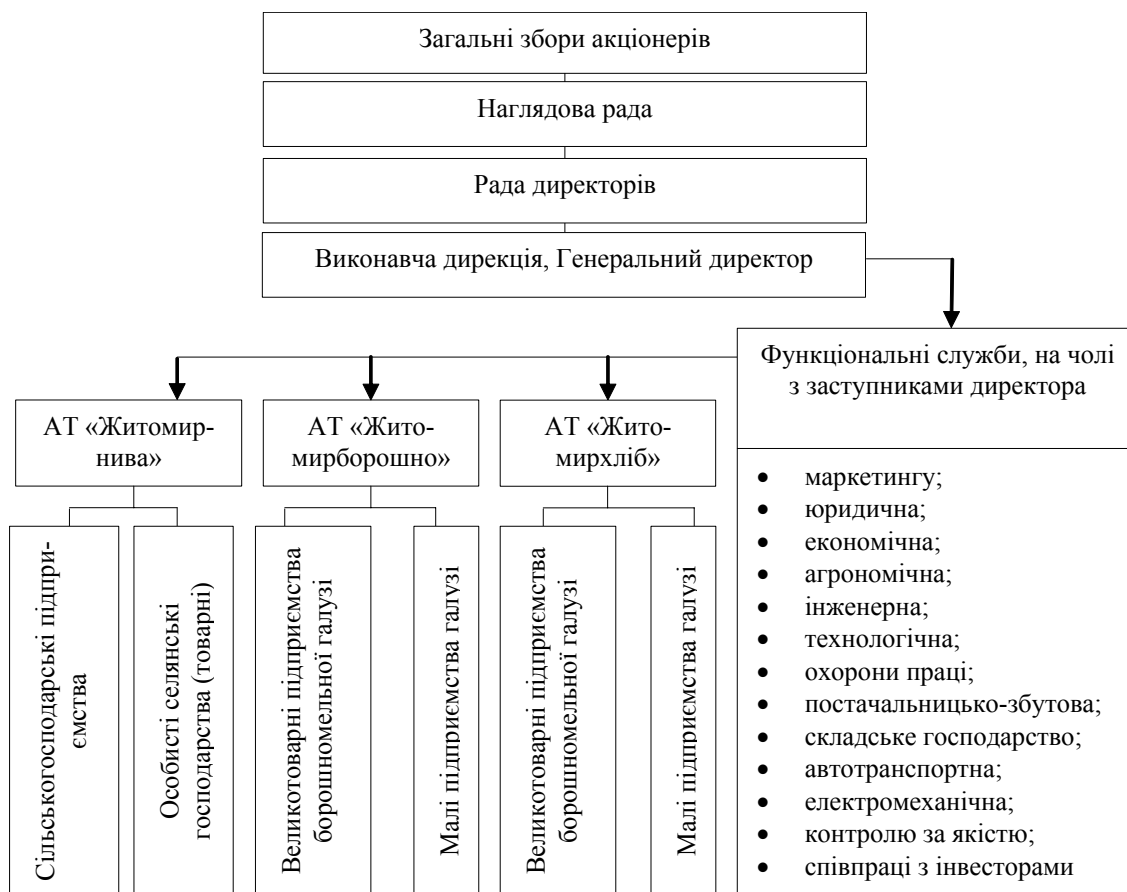

Рис. 3. Проект організаційної структури АТ «Житомирзерно-холдинг»

Одним з завдань фахівців з менеджменту АТ «Житомирзерно-холдинг» є акумуляція інформації про організації-засновники, їх проекти і послуги, що можуть надаватися в рамках проектів. Така структура виявляється особливо ефективною в умовах економіки як системи з багатьма визначальними факторами і невідомими, коли паралелізація завдань, що ставляться перед суспільством, дає вищу віддачу над одночасним розв'язанням цілого ряду завдань однією ланкою окремо. За умови розширення комплексу зростає ефективність його роботи, але й зростають витрати на його реалізацію.

В методичному плані запропонована організаційна структура (рис. 3) охоплює всю сукупність факторів, що впливають на розвиток господарства: суспільний устрій держави, тобто пануючі продуктивні відносини; потреба суспільства в продуктах харчування та сировині для переробних галузей; аграрна політика і методи управління агропромисловим сектором; рівень науково-технічного розвитку; природні ресурси та раціональне їх використання. На нашу думку, саме корпоративна модель розвитку хлібопродуктового підкомплексу в регіональному масштабі є потужним інструментом для стимулювання його розвитку. Така модель може мати прояв через збільшення зайнятості, відрахувань в бюджетні фонди різних рівнів, підвищення рівня оплати праці, стійкості та конкурентоспроможності економіки. Нові виробничі системи (корпорації) дозволяють кожному підприємству вигравати від ефекту масштабу, узгодженості дій, при цьому зберігається їх виробнича гнучкість та самостійність. Об'єднання посилюють взаємну підтримку, сприяють покращенню доступу усіх членів-учасників до спеціалізованої інформації. При цьому зміцнюються зв'язки між постачальниками і споживачами, повніше відкриваються можливості для спільного впровадження інновацій.

Система корпоративного управління – організаційна модель, за допомогою якої компанія захищає інтереси своїх інвесторів. Дана система містить у собі багато аспектів: рада директорів, схема оплати праці, економічні відносини на підприємстві, механізми оголошення банкрутства. Тип моделі, яка застосовується у конкретному підприємстві, залежить від структури організації, що відбиває сам факт поділу функції володіння і керування сучасною корпорацією. Корпоративне управління притаманне широкому колу компаній, фірм, небізнесових організацій, оскільки воно охоплює загальні принципи організації діяльності підприємств.

Сьогодні основні ресурси, що забезпечують економічне зростання – ресурси самих підприємств, їхній прибуток, оборотні активи, витрати. Така модель об'єктивно ускладнює для будь-якого власника контроль за використанням своєї власності. Це породжує множинність корпоративних конфліктів. Головними з них можна вважати конфлікт між менеджментом і акціонерами, які не можуть впливати на процес прийняття рішень (у нашому випадку – власників, у т.ч. й тих, що віддали свої земельні і майнові паї). Систему корпоративного управління забезпечує альянс співвласників, а стратегію визначають менеджери. Для досягнення цілей корпоративного будівництва нами сформована організаційна структура, яка забезпечується системою корпоративного управління.

Поділ підприємства на галузеві підрозділи надає можливість фокусувати увагу керівників на конкретних завданнях, які стосуються напрямів діяльності певного підрозділу. Адміністративний рівень корпоративного управління забезпечують головні спеціалісти, які готують зведену інформацію керівникам вищого рівня для прийняття оптимальних рішень. Інституційний рівень корпорації представляють голова підприємства і маркетолог, які формують загальні цілі трансформації підприємства і окреслюють шляхи їх досягнення. Економічні завдання – досягнення капіталізації підприємства і залучення інвестицій; управлінські – вихід на нові ринки, нові товари, забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Впровадження ефективної системи корпоративного управління в агропромислових підприємствах сприятиме уникненню конфліктів співвласників різного рівня і надасть можливість ефективно вирішувати завдання корпоративного будівництва. На сучасному етапі відносини між підприємствами підкомплексу регламентуються переважно господарськими договорами. Однак зниження ділової активності аграрних товаровиробників не створює передумови для підвищення ефективності господарювання та розвитку взаємовідносин. Запропонована нами стратегія корпоративного управління хлібопродуктовим підкомплексом полягає в активізації діяльності підприємства на засадах господарського розрахунку. Передбачається розробка стратегічних планів із замкненим циклом виробництва «виробництво-реалізація-споживання» – від вирощування зернових культур до реалізації готової продукції кінцевому споживачу, забезпечуючи повне завантаження виробничих потужностей переробних підприємств.

Засновниками зазначених утворень можуть виступати економічно стійкі переробні та сільськогосподарські підприємства, фізичні особи в межах земельних та майнових паїв. Об'єднання сільськогосподарських та переробних підприємств можливе шляхом злиття їх капіталів і утворення єдиної юридичної особи. Однак інтеграторами інтеграційних утворень, на наш погляд, повинні стати підприємства-виробники кінцевої продукції внаслідок вищого рівня кредитоспроможності та зацікавленості в утворенні стабільної сировинної бази для своїх виробництв. Внаслідок цього сільськогосподарські підприємства стають структурними підрозділами єдиного підприємства, яке на 3 роки звільняється від податку на прибуток та виплат, що надходять у місцевий бюджет.

В умовах кризи української економіки в Житомирській області реалізується регіональна політика розвитку промисловості і сільського господарства. Її метою є збереження виробничо-технологічного й кадрового потенціалу хлібопродуктового підкомплексу, створення умов для його стійкого росту й підвищення конкурентоспроможності, і як результат – формування високих інвестиційних можливостей і посилення бюджетоутворюючої ролі з метою подальших позитивних структурних зрушень в інших сферах регіональної економіки. Отже, сформується особлива регіональна модель управління розвитком хлібопродуктового підкомплексу у сфері підтримки й сприяння вирішенню проблем його розвитку. Важливою методичною особливістю нових організаційних форм є узгодженість з вітчизняним і зарубіжним

досвідом. Прогнозований ефект від діяльності АТ «Житомирзерно-холдинг» буде досягнутий за рахунок наступних переваг: досягнення синергетичного ефекту, що виникає внаслідок об'єднання капіталів; покращення загального організаційного менеджменту між первинними виробниками як по горизонталі, так і по вертикалі; посилення інтеграційних зв'язків між ланками хлібопродуктового підкомплексу, сировинною та переробною базою; формування єдиної політики розподілу доходів на всіх рівнях виробництва залежно від кількості і якості вкладеної праці; завоювання конкурентних переваг в середовищі ринку зерна та продуктів його переробки, особливо на регіональному рівні; вирішення проблеми роботи на давальницькій сировині; зниження впливу посередницької ланки на прибутковість у галузях хлібопродуктового підкомплексу; скорочення управлінських ланок; формування єдиної цінової політики; формування стабільного ринку збуту; впровадження інновацій та венчурного капіталу на підприємствах хлібопродуктового підкомплексу, оновлення матеріально-технічної бази за рахунок розширення фінансових ресурсів; відповідність стандартам якості Світової організації торгівлі; підвищення можливості вирішення соціальних програм за рахунок відрахувань і розподільної частини прибутку, зростання добробуту працюючих в хлібопродуктовому підкомплексі; підвищення мотиваційного механізму внаслідок зростання доходності з одночасним збереженням юридичної самостійності підприємств; зниження ризикованості внаслідок самостійної відповідальності дочірніх підприємств щодо своїх зобов'язань з одночасною можливістю надання фінансової допомоги материнською компанією; залучення інвестицій; захищеність позицій вітчизняного товаровиробника на регіональному рівні.

На першому етапі інтеграції пропонуємо реалізувати стратегію об'єднання регіональних підприємств хлібопродуктового підкомплексу Житомирської області з метою гарантованих, пріоритетних поставок за межі регіону, сировинного забезпечення виробництва зерна та його переробки, що сприятиме вирішенню проблеми недостатнього сировинного забезпечення. Дана стратегія передбачає встановлення широкого спектра внутрішньорегіональних товарно-сировинних взаємозв'язків підприємств хлібопродуктового підкомплексу; регулювання цін на найважливіші сировинні ресурси для галузей хлібопродуктового підкомплексу, що поставляють у рамках внутрішньорегіональної інтеграції спрямоване на згладжування диспаритету цін виробників сировинних і кінцевих продуктів.

Висновки

Активна регіональна політика відносно розвитку хлібопродуктового підкомплексу Житомирської області повинна передбачати поступове збільшення методів і інструментів, характерних для недержавного регулювання в ринкових умовах господарювання, при незмінному збереженні принципів консолідації зусиль всіх учасників взаємодії в комплексі й прагнення до досягнення балансу їхніх інтересів.

Виходячи із загальної потреби удосконалення організації агропромислового виробництва на регіональному рівні, зростає значення його раціонального розміщення, зональної (регіональної) та господарської спеціалізації і концентрації, які виступають важливими чинниками підвищення ефективності будь-якого виробництва незалежно від форм підприємницької діяльності за рахунок адресної концентрації капіталу і мінімізації виробничих витрат, адаптації до регіональних біокліматичних, ґрунтових, демографічних та економічних умов. Концентрація капіталу дозволяє більш ефективно реалізовувати інвестиційні програми розвитку підприємств.

Література

1. Соснін О.В. Місце інформаційної діяльності в інноваційній моделі розвитку економіки України / О.В. Соснін // Стратегічна панорама. – 2004. – № 1. – С. 170–176.
2. Активізування інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств : [монографія] / Кузьмін О.Є., Князь С.В., Вівчар О.Й., Мельник Л.І. ; за наук. ред. проф., д-ра екон. наук О.Є. Кузьміна. – Стрий : ТзОВ «Укрпол», 2005. – 250 с.
3. Данилишин Б.М. Інвестиційна політика в Україні : [монографія] / Данилишин Б.М., Корецький М.Х., Дасій О.І. — Донецьк : «Юго-Восток, Лтд», 2006. – 292 с.
4. Бондар М. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю : [підручник] / Бондар М. – К. : КНЕУ, 2008. – 256 с.
5. Марцин В.С. Стратегія розвитку інвестиційної діяльності в економіці України / В.С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №9. – С. 57–65.
6. Гольдштейн Г.Я. Стратегический инновационный менеджмент: тенденции, технологии, практика / Гольдштейн Г.Я. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2002. – 179 с.

Надійшла 11.05.2012; рецензент: д. е. н. Скидан О. В.